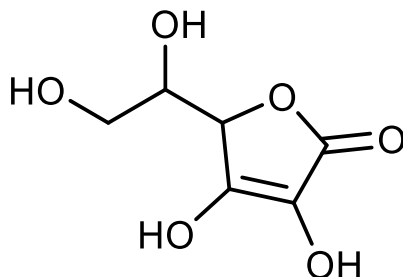

ostv. maks.

- 1.** Na slici je prikazana strukturna formula molekule vitamina C.

Koliki je volumen vode potrebno dodati u 50 mL vodene otopine vitamina C masenog udjela 16 % i gustoće $1,1 \text{ g mL}^{-1}$ da se pripravi vodena otopina vitamina C množinske koncentracije $0,25 \text{ mol L}^{-1}$?

$$M_r(\text{vitamin C, C}_6\text{H}_8\text{O}_6) = 6 \times A_r(\text{C}) + 8 \times A_r(\text{H}) + 6 \times A_r(\text{O}) = 176,12$$

$$M(\text{vitamin C}) = 176,12 \text{ g mol}^{-1}$$

$$c_1 = \frac{w_1 \times \rho_1}{M(\text{vitamin C})} = \frac{0,16 \times 1,1 \times 10^3 \text{ g L}^{-1}}{176,12 \text{ g mol}^{-1}} = 1 \text{ mol L}^{-1}$$

$$c_1 \times V_1 = c_2 \times V_2$$

$$V_2 = 0,2 \text{ L} = 200 \text{ mL}$$

$$V(\text{H}_2\text{O}) = 200 \text{ mL} - 50 \text{ mL} = 150 \text{ mL}$$

za točno izračunatu molarnu masu

0,5 bodova

za točan izraz za početnu koncentraciju

0,5 bodova

za točno izračunatu početnu koncentraciju

0,5 bodova

za točno izračunat volumen razrijeđene otopine

0,5 bodova

za točno izračunat volumen vode

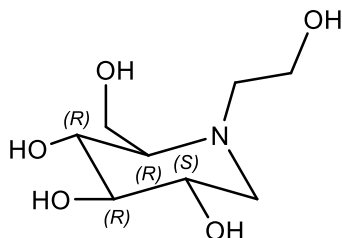
0,5 bodova

2,5

ostv. maks.

- 2.** Miglitol je derivat piperidina koji inhibira razgradnju složenih ugljikohidrata do monosaharida pa se upotrebljava u terapiji dijabetesa.

- 2.a)** Na slici je prikazana strukturna formula molekule miglitol. Označi kiralne atome ugljika i odredi apsolutnu konfiguraciju.

2R,3R,4R,5S

za točno određene konfiguracije

4 × 0,5 bodova

za točno označene kiralne C-atome na strukturnoj formuli miglitol

4 × 0,5 bodova

- 2.b)** Napiši kemijski naziv miglitol.

**(2R,3R,4R,5S)-1-(2-hidroksietil)-2-(hidroksimetil)piperidin-3,4,5-triol ili
(2R,3R,4R,5S)-N-(2-hidroksietil)-2-(hidroksimetil)piperidin-3,4,5-triol ili
(2R,3R,4R,5S)-1-(2-hidroksietil)-2-(hidroksimetil)azacikloheksan-3,4,5-triol ili
(2R,3R,4R,5S)-N-(2-hidroksietil)-2-(hidroksimetil)azacikloheksan-3,4,5-triol**

za točan kemijski naziv

1 bod

5

- 3.** Tlak pare vodene otopine u kojoj je maseni udio glukoze 10 % pri 20 °C iznosi 2,314 kPa. Izračunaj koliki je tlak pare čiste vode pri temperaturi 20 °C.

**$m(\text{Glu}) : m(\text{H}_2\text{O}) = 10 \text{ g} : 90 \text{ g}$
 $n(\text{Glu}) : n(\text{H}_2\text{O}) = 0,0555 \text{ mol} : 0,5 \text{ mol}$
 $x(\text{H}_2\text{O}) = 5 \text{ mol} / (5 \text{ mol} + 0,0555 \text{ mol}) = 0,989$
 $p = x_0 \times p^*(\text{H}_2\text{O})$
 $p^* = p / x_0 = 2,314 \text{ kPa} / 0,989 = 2,339 \text{ kPa}$**

za točan izračun mase glukoze i vode

0,5 bodova

za točan izračun množine glukoze i vode

0,5 bodova

za točno izračunat množinski udio vode

0,5 bodova

za točno napisan izraz za tlak pare otopine

0,5 bodova

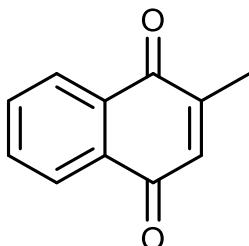
za točno izračunatu vrijednost tlaka pare vode

0,5 bodova

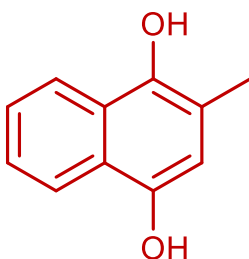
2,5

ostv. maks.

- 4.** Vitamin K skupina je srodnih spojeva K₁, K₂, K₃ i K₄. U vitaminskim pripravcima najviše se upotrebljavaju vitamin K₃ (menadion; strukturna formula njegove molekule prikazana je na slici) i vitamin K₄ (natrijeva sol menadiol-difosfata). Menadiol je reducirani menadion molekulske formule C₁₁H₁₀O₂.

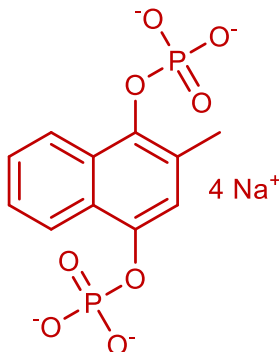
- 4.a)** Nacrtaj strukturnu formulu molekule menadiola.

za točnu strukturnu formulu menadiola

1 bod

- 4.b)** Nacrtaj strukturnu formulu molekule vitamina K₄.

za točnu strukturnu formulu vitamina K₄

1 bod

- 4.c)** Usporedi topljivost vitamina K₃ i K₄ u vodi. Kratko obrazloži odgovor.

K₃ je lipofilan, slabo topljiv u vodi, jer dominira lipofilni karakter aromatskog
prstena. K₄ je hidrofilan, sol topljiva u vodi, jer uz nepolarni aromatski dio ima u
strukturi polarne skupine – fosfate.

za potpun odgovor s obrazloženjem

1 bod

Napomena: odgovor bez obrazloženja se ne priznaje

ostv. maks.

- 5.** Ispuni tablicu traženim podacima tako da oksidacijske brojeve pišeš s lijeva nadesno, odnosno redoslijedom kojim se pojedini atomi pojavljuju u formuli spoja/ion.

Spoj/ion	Naziv spoja/ion	Oksidacijski broj(evi)
$C_2O_4^{2-}$	oksalat ili etandioat	III, -II
$Ca(NO_2)_2$	kalcijev nitrit	II, III, -II
BaO_2	barijev peroksid	II, -I
S_2^{2-}	disulfid ili disulfid(2-)	-I

za točan naziv spoja ili iona

4 × 0,5 bodova

za točan niz oksidacijskih brojeva (svi oksidacijski brojevi moraju biti točni)

4 × 0,5 bodova

4

- 6.** Uzorak željezova(II) klorida množine 0,60 mol potpuno je otopljen u 1 L klorovodične kiseline množinske koncentracije 1 mol L⁻¹. U otopinu je zatim dodano 0,05 mol čvrstog kalijeva permanganata uslijed čega se promijenila boja otopine.

- 6.a)** Napiši parcijalnu jednadžbu reakcije oksidacije koja se događa u opisanoj otopini.

za točno napisanu parcijalnu jednadžbu

0,5 bodova

- 6.b)** Napiši parcijalnu jednadžbu reakcije redukcije koja se događa u opisanoj otopini.

za točno napisanu parcijalnu jednadžbu

0,5 bodova

- 6.c)** Napiši ukupnu jednadžbu reakcije.

za točno napisanu jednadžbu

0,5 bodova

- 6.d)** Odredi mjerodavni reaktant i izračunaj koncentraciju reaktanta u suvišku nakon završene reakcije u kojoj se sav mjerodavni reaktant potrošio.

Postupak:

$n(FeCl_2)_{po\check{c}} = 0,6 \text{ mol}$

$n(KMnO_4)_{po\check{c}} = 0,05 \text{ mol}$

$n(FeCl_2) : n(KMnO_4) = 5 : 1$

$n(FeCl_2)_{reag} = 5 \times n(KMnO_4) = 5 \times 0,05 \text{ mol} = 0,25 \text{ mol}$

mjerodavni reaktant: $KMnO_4$

$n(FeCl_2)_{suvi\check{s}ak} = n(FeCl_2)_{po\check{c}} - n(FeCl_2)_{reag} = 0,6 \text{ mol} - 0,25 \text{ mol} = 0,35 \text{ mol}$

$c(FeCl_2)_{suvi\check{s}ak} = n / V = 0,35 \text{ mol L}^{-1}$

za ispravan omjer množina $FeCl_2$ i $KMnO_4$

0,5 bodova

za točno izračunatu množinu $n(FeCl_2)_{vi\check{s}}$

0,5 bodova

za točno određen mjerodavni reaktant

0,5 bodova

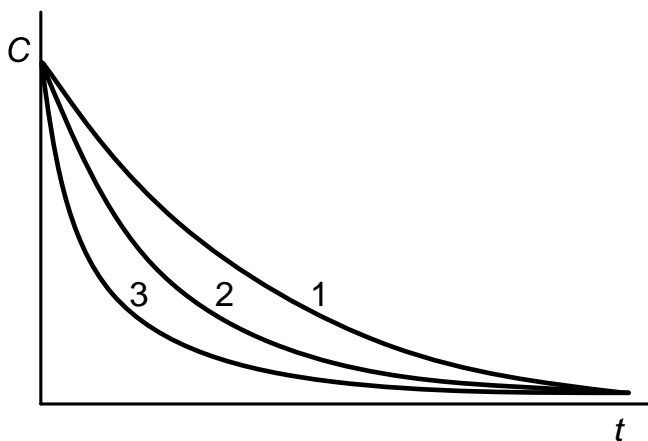
za točan izračun koncentracije $c(FeCl_2)_{vi\check{s}}$

0,5 bodova

3,5

ostv. maks.

- 7.** Katalizatori K1 i K2 kataliziraju pretvorbu $A \rightleftharpoons B$. Na dijagramu je prikazana ovisnost množinske koncentracije tvari A o vremenu uz katalizatore K1 (krivulja 1) i K2 (krivulja 2). Pažljivo prouči grafički prikaz i odgovori koja je tvrdnja za pretvorbu tvari A u B točna.

- A) Pretvorba $A \rightleftharpoons B$ brža je uz dodatak katalizatora K1 nego uz dodatak katalizatora K2.
B) Pretvorba $A \rightleftharpoons B$ uz dodatak katalizatora K2 ima nižu E_a nego uz dodatak katalizatora K1.
C) Pretvorba $A \rightleftharpoons B$ bez dodatka katalizatora prikazana je krivuljom 3.
D) Pretvorba $A \rightleftharpoons B$ opisana krivuljom 3 ima najvišu E_a .

Točan odgovor je B.

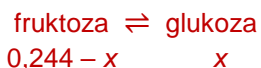
1 bod

1

ostv. maks.

8. Fruktaza i glukoza su konstitucijski izomeri koji se u određenim uvjetima mogu prevesti jedan u drugi (izomerizirati).

- 8.a) Izračunaj konstantu ravnoteže reakcije izomerizacije fruktoze u glukozu ako je početna množinska koncentracija fruktoze $0,244 \text{ mol L}^{-1}$ dok nakon uspostavljene ravnoteže iznosi $0,113 \text{ mol L}^{-1}$.

$$c(\text{Fru})_{\text{eq}} = 0,244 \text{ mol L}^{-1} - x = 0,113 \text{ mol L}^{-1}$$

$$x = c(\text{Glu})_{\text{eq}} = 0,131 \text{ mol L}^{-1}$$

$$K_c = \frac{c(\text{Glu})_{\text{eq}}}{c(\text{Fru})_{\text{eq}}} = \frac{0,131 \text{ mol L}^{-1}}{0,113 \text{ mol L}^{-1}} = 1,159$$

za točno izračunatu ravnotežnu koncentraciju fruktoze

0,5 bodova

za točno napisan izraz za K_c

0,5 bodova

za točno izračunatu vrijednost K_c

0,5 bodova

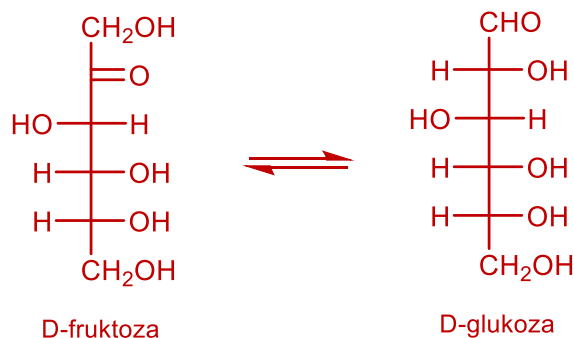
- 8.b) Koliki je postotak fruktoze preveden u glukozu?

$$\text{Postotak izomerizirane fruktoze} = (0,131 / 0,244) \times 100 = 53,7 \%$$

točno izračunata vrijednost

0,5 boda

- 8.c) Prikaži izomerizaciju fruktoze u glukozu Fischerovim projekcijskim formulama.

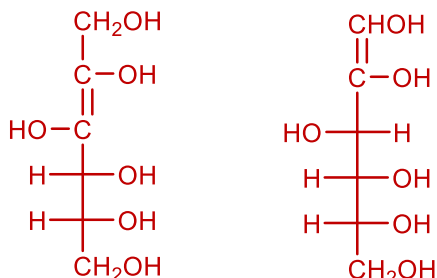
za točni prikaz molekule fruktoze

0,5 bodova

za točni prikaz molekule glukoze

0,5 bodova

- 8.d)** Izomerizacija fruktoze u glukozu uključuje tautomerne oblike fruktoze koji su posljedica keto-enolne tautomerije (premještanje dvostruke veze i atoma vodika vezanog na atom ugljika u susjedstvu dvostruke veze). Prikaži Fischerovim projekcijskim formulama oba tautomerna oblika molekule fruktoze.

Za svaki tautomer 1 bod

2 × 1 bod = 2 boda

- 8.e)** Otopina fruktoze daje pozitivan test s Fehlingovim reagensom. Kratko obrazloži ovu tvrdnju.

Zbog mogućnosti izomerizacije fruktoze u glukozu u otopini fruktoze prisutna je i
glukoza (aldoza) koja daje pozitivan test s Fehlingovim reagensom.

za izomerizaciju fruktoze u glukozu

0,5 bodova

za odgovor da glukoza reagira s Fehlingovim reagensom

0,5 bodova

- 8.f)** Napiši naziv ili formulu kemijske vrste koja nastaje u Fehlingovom testu od koje potječe karakteristična obojenost otopine.

Cu_2O ili bakrov(I) oksid

za točan naziv ili za točnu formulu

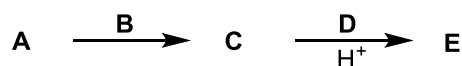
0,5 bodova

6,5

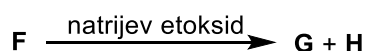
ostv. maks.

- 9.** Na temelju opisa kemijskih promjena i reakcijskih shema nacrtaj strukturne formule spojeva **A–H** (za spoj **B** molekulsku formulu) koristeći se prikazom s pomoću veznih crtica i klinastim prikazom za kiralne molekule.

9.a) Reakcijom etandiala (**A**) s litijevim aluminijevim hidridom (**B**) nastaje spoj **C**, koji u kiseloj sredini s cikloheksanonom (**D**) daje ketal **E**

9.b) Reakcijom (1*R*,2*R*)-1-klor-2-metilciklopentana (**F**) s natrijevim etoksidom nastaje produkt supstitucije **G** i produkt eliminacije **H**.

A	B	C	D
	LiAlH₄		
E	F	G	H

svaka točna strukturna formula **A–H**

točne konfiguracije spojeva **F** i **G**

8 × 0,5 bodova

2 × 0,5 bodova

5

– RJEŠENJA –

Državno natjecanje iz kemije u šk. god. 2021./2022.

Zadatci za 4. razred srednje škole

Zaporka: _____

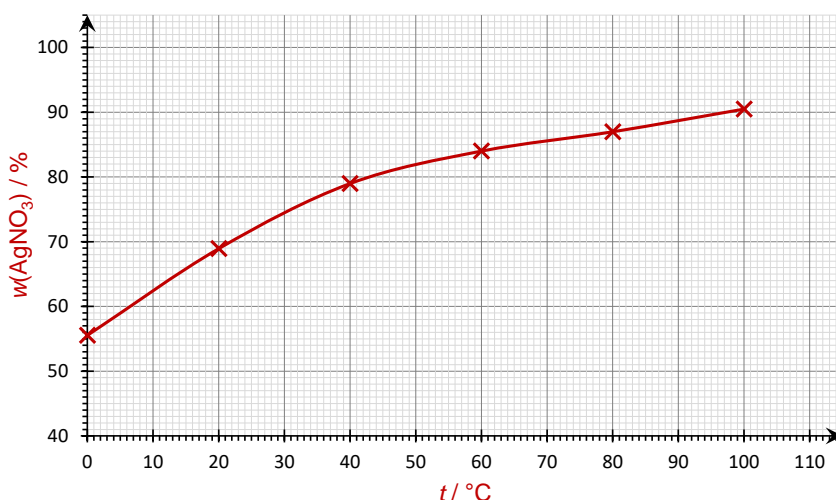
BODOVI

		ostv.	maks.
10. Izmjereni su naponi sljedećih galvanskih članaka:			
članak 1:	$\text{Fe(s)} \mid \text{Fe}^{2+}(\text{aq}) \parallel \text{Cu}^{2+}(\text{aq}) \mid \text{Cu(s)}$ $E_{\text{članak1}} = 0,78 \text{ V}$		
članak 2:	$\text{Cr(s)} \mid \text{Cr}^{3+}(\text{aq}) \parallel \text{Fe}^{2+}(\text{aq}) \mid \text{Fe(s)}$ $E_{\text{članak2}} = 0,30 \text{ V}$		
10.a) Prikaži odgovarajućom shemom članak 3 u kojemu su elektrode Cu i Cr.			
<u>$\text{Cr(s)} \mid \text{Cr}^{3+}(\text{aq}) \parallel \text{Cu}^{2+}(\text{aq}) \mid \text{Cu(s)}$</u>			
za točan shematski prikaz		0,5 bodova	
10.b) Koliki je napon članka 3? (množinske su koncentracije svih otopina 1 mol L ⁻¹).			
<u>$E_{\text{članak3}} = 1,08 \text{ V}$</u>			
za točno izračunan napon		0,5 bodova	
			1

- 11.** U tablici su navedeni podatci o topljivosti srebrova nitrata u vodi pri nekoliko različitih temperatura. Topljivost je iskazana kao maseni udio otopljene tvari u vodi pri danoj temperaturi.

$t / ^\circ\text{C}$	$w(\text{AgNO}_3) / \%$
0	55,55
20	68,94
40	78,99
60	84,00
80	86,99
100	90,49

- 11.a)** Grafički prikaži ovisnost topljivosti srebrova nitrata o temperaturi.

za točno nacrtan graf

0,5 bodova

za točno obilježene osi

0,5 bodova

- 11.b)** Molalnost neke vodene otopine srebrova nitrata iznosi $7,5 \text{ mol kg}^{-1}$. Kakva je otopina s obzirom na zasićenost ako se nalazi na temperaturi od 10°C ?

$$n(\text{AgNO}_3) = 7,5 \text{ mol}$$

$$m(\text{AgNO}_3) = 7,5 \text{ mol} \times 169,87 \text{ g mol}^{-1} = 1274,02 \text{ g}$$

$$w(\text{AgNO}_3)_{10^\circ\text{C}} = \frac{1274,02 \text{ g}}{2274,3 \text{ g}} = 0,5603 = 56,03 \%$$

Otopina je nezasićena.

za točno izračunatu masu AgNO_3 pri 10°C

0,5 bodova

za točno izračunati maseni udio AgNO_3 pri 10°C

0,5 bodova

za točan odgovor

0,5 bodova

11.c) Izračunaj masu srebrova nitrata koja će se izlučiti ako se 750 g zasićene otopine ohladi sa 60 °C na 20 °C.

Maksimalna masa AgNO_3 koja je pri 60 °C otopljena u 750 g otopine:

$$w(\text{AgNO}_3)_{60\text{ }^\circ\text{C}} = \frac{m(\text{AgNO}_3)}{m(\text{AgNO}_3) + m(\text{H}_2\text{O})}$$

$$m(\text{AgNO}_3) = 630,00 \text{ g}$$

$$m(\text{H}_2\text{O}) = 120,00 \text{ g}$$

Maksimalna masa AgNO_3 koja se pri 20 °C može otopiti u 120 g vode:

$$w(\text{AgNO}_3)_{20\text{ }^\circ\text{C}} = \frac{m(\text{AgNO}_3)}{m(\text{AgNO}_3) + m(\text{H}_2\text{O})}$$

$$m(\text{AgNO}_3) = 266,35 \text{ g}$$

$$m(\text{AgNO}_3)_{\text{izlučeno}} = 363,65 \text{ g}$$

za točno izračunatu masu AgNO_3 pri 60 °C

0,5 bodova

za točno izračunatu masu vode

0,5 bodova

za točan izraz za izračun mase pri 20 °C

0,5 bodova

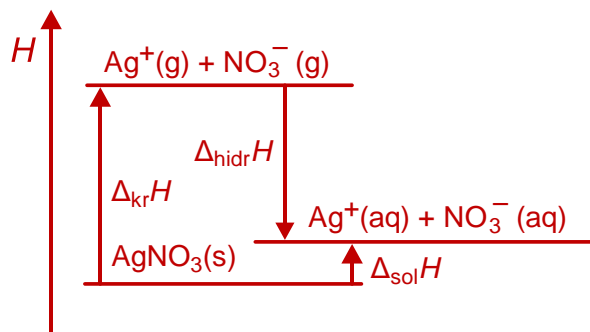
za točno izračunatu masu AgNO_3 pri 20 °C

0,5 bodova

za točno izračunatu masu izlučenog AgNO_3

0,5 bodova

11.d) Nacrtaj entalpijski dijagram otapanja srebrova nitrata u vodi. Za odgovarajuće entalpije koristi se oznakama ΔH_{kr} , ΔH_{hidr} i ΔH_{sol} .

pravilno označena ordinata (H ili E), entalpije kristalne strukture, hidratacije i otapanja te pravilno napisane kemijske vrste i agregacijska stanja

1 bod

Napomena: ako se iz entalpijskog dijagrama ne vidi da je otapanje endotermno, zadatak se ne boduje.